

بررسی تجارب زیسته مربیان و دانش‌آموزان دبیرستان‌های شهر پارس آباد از وندالیسم

سید رضا معینی*

اسلام قاسم‌زاده اجیرلو**، روزا کرم‌پور***

چکیده

ویران کاری (وندالیسم) یا تخریب ارادی اموال و متعلقات عمومی، یکی از آسیب‌های اجتماعی است که همواره خسارات هنگفتی بر جامعه و به ویژه بر مدارس وارد می‌سازد. در همین راستا؛ در پژوهش حاضر، تجارب زیسته مربیان و دانش‌آموزان دبیرستان‌های شهر پارس آباد از ویران کاری، با رویکردی جامعه‌شناختی مورد بررسی قرار گرفت و به روش کیفی و از طریق مصاحبه نیمه ساختار یافته، انجام شد. جامعه آماری مورد مطالعه؛ مربیان و دانش‌آموزان دبیرستان‌های شهر پارس آباد از توابع استان اردبیل بود که از این میان ۵۶ نفر به عنوان حجم نمونه انتخاب شد. این افراد ابتدا به روش نمونه‌گیری هدفمند و در ادامه به روش گلوله برفی برای گروه‌های کانونی مربیان و دانش‌آموزان تا اشیاع اطلاعات، برگزیده شدند. داده‌های پژوهش با استفاده از روش تحلیل محتوای کیفی تحلیل شد. یافته‌های تحقیق نشان داد که از دید گروه‌های کانونی؛ ویران کاری به دو شکل فیزیکی (سخت) و غیر فیزیکی (نرم) در دبیرستان‌های شهر پارس آباد دیده می‌شود. همچنین؛ اصلی‌ترین عوامل آن از دید گروه‌های کانونی به ترتیب اهمیت عبارتند

* استادیار، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، رشته جمعیت‌شناسی (نویسنده مسئول)، rezamoini43@yahoo.com

** دانشجوی دکتری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، رشته جامعه‌شناسی، ikga79@yahoo.com

*** استادیار، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، رشته جامعه‌شناسی، rozakarampour@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۱/۱۲، تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۱۱/۲۳

Copyright © 2018, IHCS (Institute for Humanities and Cultural Studies). This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International, which permits others to download this work, share it with others and Adapt the material for any purpose

از: احساس اجحاف و تبعیض، پایگاه اقتصادی-اجتماعی، پیوند افتراقی، میزان جامعه پذیری و عوامل فردی.

کلیدواژه‌ها: وندالیسم، تجارب زیسته، گروه های کانونی، وندالیسم سخت، وندالیسم نرم

۱. مقدمه

بزهکاری نوجوانان، به عنوان یک مسأله اجتماعی، از دیرباز، مورد توجه صاحب نظران علوم اجتماعی بوده و در این میان، ویران کاری، به عنوان نوعی رفتار بزهکارانه، از اهمیت خاصی برخوردار است. ویران کاری، پدیده ای اجتماعی است که تخریب امکانات عمومی را به همراه داشته و در جوامع گوناگون بخصوص جامعه ما برای برخی از مسئولان اجرایی، تربیتی و صاحب نظران علوم اجتماعی تبدیل به یک دغدغه شده است. ویران کاری در مدارس، در ابعاد گسترده تجلی دارد و برای تعدیل هزینه های اقتصادی و فرهنگی آن، نیاز به اقدامات اساسی احساس می شود.

از نظر مییر و کلینارد (Meier & Clinard, 1975)، «ویران کاری عبارت است از تخریب ارادی اموال و متعلقات عمومی به صورتی مداوم و مکرر» (Haining, 2009:164). نیز، «تخریب عمدی محیط اطراف بدون هیچ گونه کسب منفعت» (Spaij, 2016: 3).

ویران کاری به عنوان یک آسیب اجتماعی به خصوص در جوامع مدرن، ظهور و بروز یافته است. در جوامعی که نظام ثبت اطلاعات دقیق و منظمی دارند، یافته ها حاکی از آن است که سالانه بخش های مختلف جامعه متحمل خسارات گسترده ای از این اقدامات می شوند و هر ساله میلیون ها دلار، صرف تعمیر یا تعویض اشیایی می شود که ویران کارها به آن ها آسیب وارد کرده یا ویران شان ساخته اند (دغاقله و کلهر، ۱۳۸۹: ۸۹).

وندالیست (ویران کار) در اصل نام قومی از اقوام ژرمن-اسلاو (German-slave) است که در قرن پنجم میلادی می زیسته اند. آن ها همواره به اسپانیا هجوم آورده، آن سرزمین را تصرف کرده و هرگونه آبادانی، اموال و آثار آن جامعه را تخریب یا ویران می نمودند. اگرچه اصطلاح ویران کار از عمل ویرانگرانه قوم مذکور گرفته شده است اما امروزه، اصطلاح ویران کار، بیشتر به کسانی اطلاق می شود که به دلائل مختلف با حالت اعتراض دست به تخریب می زنند تا تخلیه روانی و هیجانی شوند (همان منبع: ۹۱).

جامعه‌شناسانی نظیر ژانورن (Janoren, 1963)، هوبر (Haber, 1991)، ویلکینسن (Wilkinson, 1995)، و گلداستون (Gladstone, 1998) ویران‌کاری را مرضی نوظهور (مدرن) دانسته‌اند که تا نیم قرن پیش به مثابه معضلی اجتماعی مطرح نبود (محسنی، ۱۳۸۳: ۱۴-۱۳). از نظر کنیستون و فئوئر (Kniston & Feuer, 1993)، «ویران‌کاری، نتیجه مستقیم بریدگی بین ارزش‌های تحمیل شده از سوی والدین و آنچه به منزله شرایط و حرکت‌های حاکم در جامعه مطرح است، می‌باشد» (Wilson & Geason, 1990: 12).

سختی و دیگران (۱۳۹۶)، راسخ و عباسی (۱۳۹۶)، کرد کریمی و روشنایی (۱۳۹۵)، زندوار و آقاجانی (۱۳۹۴)، عبادی (۱۳۹۴)، آقازاده (۱۳۹۴)، بخارایی و شربتیان (۱۳۹۴)، ابراهیمی و دیگری (۱۳۹۴)، اسدی و دیگران (۱۳۹۳)، معبودی و محمد پناه (۱۳۹۳)، علیور و دیگران (۱۳۹۲)، حیدری (۱۳۹۱)، میرفردی (۱۳۹۱)، فتحی و دیگران (۱۳۹۱)، سامانیان (۱۳۹۱)، نبوی (۱۳۹۱)، نبوی (۱۳۹۰)، گلچین و حیدری (۱۳۸۹)، خاکی نهاد (۱۳۸۹)، فتاحی (۱۳۸۸)، قیس (۱۳۸۸)، محسنی تبریزی (۱۳۷۹)، ویلاتا و فوندویلا (Fondoula & Villalta, 2017)، وارتان (Wartan, 2017)، بال (Bal, 2015)، سیلکالی و یلدزا (Silkalebi & Yeldza, 2015)، منساکر (Manacer, 2015)، بلاک (Block, 2012)، نوردمارکر (Nordmarker, 2010)، هاینینگ (Haining, 2005)، بروگ (Brugg, 2004)، موزو و دیگران (etal, 1998 & Moze)، ساندرز (Saunders, 1996)، گولدن (Golden, 1995) هوبر (Huber, 1991) و ویلسون و گیزون (Wilson & Geason, 1990) در تحقیقات خود به بررسی ویران‌کاری پرداخته‌اند.

«از آنجا که ویران‌کاری در میان قشر جوان و به ویژه نوجوان معمول‌تر است و آنها زمان بیشتری با مدرسه سروکار دارند، مدارس، بیشتر در معرض رفتارهای خرابکارانه قرار دارند» (جان حسنی، ۱۳۸۷: ۱۵). سالانه، بودجه‌های دولتی زیادی صرف ترمیم یا تعویض وسایل تخریب شده توسط دانش‌آموزان ویران‌کاری می‌شود. در همین راستا؛ نمود چشمگیر این رفتارهای ویران‌کارانه در بین دانش‌آموزان دبیرستان‌های شهرپارس آباد و تبدیل آن به یک معضل مهم در نظام آموزشی در سالهای اخیر که سالیانه خسارات هنگفتی به نظام آموزشی این شهر وارد نموده، توجه بسیاری از مسوولان مدرسه و نظام آموزشی را به خود جلب کرده و نیاز به تحقیقات و اقدامات جدی در این زمینه را ضروری ساخته است. بنابراین؛ تحقیق حاضر، برای تکمیل تحقیقات قبلی که اکثراً یا شاید همگی کمی بوده و

تجارب زیسته پاسخگویان را نادیده گرفته اند، به صورت کیفی و با استفاده از تجارب زیسته (life experiences) مربیان (مسوولان و معلمان مدارس) و دانش آموزان در گروه های کانونی یا متمرکز (Focused Group)، به بررسی ژرفانگر این موضوع پرداخته است. هدف تحقیق حاضر، شناسایی شکل های اصلی و مهم ترین عوامل اجتماعی موثر بر رفتارهای ویران کارانه دانش آموزان دبیرستانی شهرپارس آباد بوده و درصدد دست یابی به جوابی بر این پرسش های اساسی است که شکل های عمده (اصلی) ویران کاری در مدارس چیست و مهم ترین عوامل اجتماعی موثر بر آن در بین دانش آموزان دبیرستانی شهر پارس آباد کدامند؟

لازم به ذکر است که «شهر پارس آباد از توابع استان اردبیل در شمال غربی ایران و در کنار رود ارس که مرز سرزمینی ایران و جمهوری آذربایجان است، قرار دارد. بر پایه سرشماری عمومی نفوس و مسکن (۱۳۹۵) جمعیت این شهر ۱۰۰۳۸۳ نفر بوده است» (فرمانداری پارس آباد، ۱۳۹۶: ۱). همچنین؛ طبق آمار ارائه شده از سوی آموزش و پرورش این شهر، «در سال تحصیلی ۹۸-۹۷، جمعیت دانش آموزی شهر پارس آباد، ۲۰۳۴۹ نفر بوده که از این تعداد، ۶۱۷۳ دانش آموز در مقطع دبیرستان (دوره دوم) تحصیل می کردند (آموزش و پرورش پارس آباد: ۱۳۹۷: ۱) که جامعه آماری تحقیق حاضر را تشکیل می دهند.

۲. بررسی متون نظری

با جمع بندی نکات مشترک تعاریف ارائه شده از ویران کاری توسط جامعه شناسان، می توان آن را عملی عمدی به قصد تخریب یا صدمه زدن به چیزی که متعلق به دیگران است یا تخریب عمدی محیط اطراف بدون هیچ گونه کسب منفعت، دانست (Allan, 2016: 20).

میر (1996) ویران کاری را به دو دسته فردی و گروهی تقسیم می کند؛

۱- گروهی که با برنامه و هدفی مشخص اجرا می شود و ۲- فردی که اغلب بدون برنامه و هدف مشخص است. اگرچه ویران کاری گروهی پررنگ تر جلوه می کند، اما در عمل، آسیب های پنهان ویران کاری شخصی عمیق تراست (Meier, 1996: 56).

مارکاس (2015) نیز، ویران کاری را به شش دسته متمایز تقسیم می کند؛

۱- اکتساب‌کننده: مثل غارت مبلمان شهری به قصد استفاده مادی از آن‌ها ۲- تاکتیکی: به عنوان روشی برای رسیدن به خواسته‌های خاص ۳- ایدئولوژیک: تجلی باورهای خود از طریق نوشتن درودیوارهای اماکن شخصی و عمومی ۴- کینه‌جویانه: آسیب به اموال عمومی یا شخصی به علت ناکامی افراد در رسیدن به مقاصد و اهداف خود ۵- سرگرمی: سرگرمی دانستن رفتارهای خرابکارانه و ۶- مخرب که موجب آناشسیسم می‌شود (۷-۶: Marcus, 2015).

«ویران‌کارها غالباً از آلات برنده نظیر چاقو، قیچی و ابزارهای دیگری مانند آچار، کلید، پنجه بوکس، میخ، ناخن‌گیر، سنگ، مواد رنگی، جوهر، اسپری‌های رنگی، تیروکمان، تفنگ، مواد شیمیایی، قیر، چسب و نظایر آن استفاده می‌کنند» (محسنی تبریزی، ۱۳۸۳: ۴۱).

مصادیق ویران‌کاری را می‌توان به شکل وسیعی روی در و دیوارهای شهرها، ترن‌ها، سینماها، آسانسورها، پارک‌های عمومی، کیوسک‌های تلفن و غیره دید. نوشتن و حکاکی بر روی دیوارهای مؤسسه‌های عمومی، صندلی اتوبوس‌های شهری، نوشتن انواع یادگاری‌ها بر دیوارها و ستون‌های مکان‌های تاریخی، تخریب وسایل پارک‌ها یا زمین‌های بازی، تخریب یا کندن علائم و نشانه‌های جاده‌ها، درخت‌ها و فواره‌ها، تخریب تلفن و توالت‌های عمومی، تخریب بدنه یا پنجره‌کردن اتومبیل‌ها بخصوص اتومبیل‌های گران‌قیمت و غیره (نیک اختر، ۱۳۹۵: ۲۳).

از نظر آلبرت کوهن (Albert Cohen, 1966)،

ویران‌کاری، بیشتر در میان نوجوانان و جوانان طبقات پایین جامعه رواج دارد. زیرا آن‌ها نمی‌توانند در محیط مدرسه در میان طبقات متوسط و بالای جامعه کسب پایگاه اجتماعی نمایند. این محرومیت پایگاهی (نسبت به طبقه بالاتر) زمینه را برای بروز ویران‌کاری در بین نوجوانان فراهم می‌سازد (محسنی تبریزی، ۱۳۸۳: ۸۰ به نقل از Cohen, 1966: 26).

براساس رویکرد زویگ، دوسی و تایگرت (Ducey Zweig & Tigert, 1988) «از لحاظ اجتماعی-اقتصادی یک ویران‌کار مدرسه‌ای به نوعی یک جوان متعلق به یک خانواده با درآمد پایین و به همان احتمال هم این جوان عضو یک خانواده با طبقه متوسط است» (جان حسنی، ۱۳۸۷: ۲۵). تالکوت پارسونز (Talcott parsons, 1960)، اظهار می‌دارد که «رفتار

بزهکارانه در میان جوانان طبقه متوسط در جامعه صنعتی نسبت به جوانان سایر طبقات اجتماعی شیوع بیشتری دارد» (احمدی، ۱۳۸۹: ۵۵).
همچنین طبق نظر تالکوت پارسونز؛

علت ویران کاری نوجوانان فقدان سازماندهی خانواده می باشد. خانواده، امروز به عنوان یک خرده نظام مهم جامعه، اگر کارکرد جامعه پذیری (Socialization) فرزندان را به طور ناقص انجام دهد، افرادی غریبه با ارزشهای جامعه تربیت می کند و چون بسیاری از ارزشهای جامعه در آن افراد درونی نشده است، احتمال تخطی شان افزایش می یابد (ادیبی و انصاری، ۱۳۹۱: ۹۲).

طبق نظریه Hirschi (1989)؛ علت اصلی ویران کاری را می توان ضعف کنترل اجتماعی دانست. وی معتقد است که «کجروی ناشی از ضعف یا گسستگی تعلق فرد به خانواده و جامعه، ضعف همبستگی در گروه ها و نهادهای اجتماعی و تضعیف هنجارها، ارزش ها و باورهای در جامعه است» (محسنی تبریزی، ۱۳۸۳: ۱۱). از نظر رابرت مرتن (Robert Merton, 1999)؛ «جامعه پذیری یعنی برقراری پیوند مطلوب بین اهداف و راههای رسیدن به آن و آنومی که یک در هم شکستگی ساختار فرهنگی است، وقتی پیش می آید که بین اهداف و هنجارهای فرهنگی و امکانات موجود در بستر هر قشر اجتماعی تفاوت فاحشی وجود داشته باشد. وقتی عدم تناسب بین این دو زیاد شد، افرادی که در یک ساختار اجتماعی تحت فشار قرار می گیرند، احتمالاً بیشتر از دیگران رفتار انحرافی خواهند داشت (رفیع پور، ۱۳۷۸: ۲۵).

از نظر آلبرت باندورا (Albert Bandura, 1999)، که روانشناسی اجتماعی است، احساس اجحاف و تبعیض (discrimination and prejudice) نقش مهمی در کجروی افراد به ویژه نوجوانان دارد.

در شرایط اجحاف، فرصت تحرک اجتماعی یکسان برای افراد وجود ندارد و افراد در آموزش یا انتخاب شغل شرایط نابرابری دارند. تبعیض، موجب می شود که نه تنها فرد تعلق و تعهد خود را نسبت به جامعه، هنجارها، ارزش ها و اموال و دارایی آن از دست بدهد بلکه در صدد کینه جویی و انتقام از جامعه برمی آید و چون ویران کاری، در دسترس ترین و کم مجازات ترین روش برای این انتقام است، بنابراین افراد در معرض اجحاف به آن روی می آورند (محسنی تبریزی، ۱۳۷۹: ۲۰۰، به نقل از ارونسون، ۱۳۶۹: ۳-۱۶۲).

طبق نظر موزر (Mouser, 1990) نیز؛

موجب احساس اجحاف قرار گرفتن و ناکامی دو انگیزه مهم انحرافات اجتماعی واز جمله ویران کاری است. احساس خشم، نوعی حالت دفاعی در افراد است که در مواجهه با رفتار یا اتفاقی به عنوان یک واکنش طبیعی بروز می کند (همان).

طبق نظر ادوین ساترلند (Edwin Sutherland, 1974)؛

رفتار انحرافی [از جمله ویران کاری]، مثل سایر رفتارهای اجتماعی از طریق همنشینی و پیوستگی با دیگران آموخته می شود که عموماً در قالب گروه های نخستین مثل گروه دوستان یا خانواده آموخته می شود. فرد بزهکار یا منحرف به نسبت همنشینی و ارتباطی که با قانون شکنان دارد، کجروی می شود. تماس های زیاد، سن شخص به هنگام برقراری تماس (به خصوص سنین پایین ترمانند کودکی و نوجوانی)، نسبت تماس با کجروان جامعه در مقایسه با نسبت تماس با همنوایان در میزان کجروی فرد موثرند (محسنی، ۱۳۸۵: ۹).

طبق نظر شاو وام کی (Shaw & MK, 2011) نیز؛ «مهمترین عامل انتقال ویران کاری، گروه های همبازی و همسالان است که فنون، معلومات و سنت های ویران کاری را به اعضا منتقل می سازند» (ستوده، ۱۳۸۴ : ۱۴۹). براساس نظریه گلوله برفی (snowball) ژانورن (Janoren)؛

کافی است کسی اولین گلوله برفی را بزند. دیگران معمولاً از آن پیروی کرده و به عواقب کار خود نیز نمی اندیشند. یک صندلی چاقو خورده در مترو درمدت کوتاهی صندلی های واگن را با نیش چاقوی ویران کار ها آشنا خواهد کرد (ژانورن، ۱۳۷۶: ۳۰).

طبق نظر گلدشتاین (2007) که رویکرد فرد - محیطی را به عنوان یک دیدگاه تعامل گرایسی برای فهم و پیش بینی رفتار انسانی در نظر می گیرد، «ویران کاری چه در مدارس رخ دهد یا سایر مکانها، با درجات مختلفی از جامعیت فرد - محیط تعریف شده است» (Goldstein, 2007: 291). طبق نظر کاوان (Kawan) نیز؛ «ویران کاری به عنوان یک عارضه، معلول نابسامانی شخصیتی فردی و اجتماعی است» (محسنی، ۱۳۸۳: ۱۶۲). وی عوامل فردی و اجتماعی را با هم در نظر گرفته و به تعامل عامل - ساختار معتقد است. تئوری کاوان می تواند درباره علل بروز رفتارهای ویران کاری هم در سطح خرد و هم در سطح کلان عمل

کرده و آنرا تبیین نماید. در این تئوری، هم عوامل فردی و هم عوامل اجتماعی توأم در نظر گرفته شده است.

جدول ۱- جدول چارچوب مفهومی

متغیر منتخب	عنوان پارادایم	نظریه های پشتیبان
پایگاه اقتصادی- اجتماعی	واقعیت اجتماعی	آلبرت کوهن، پارسونز
	پارادایم تلفیقی	زویگ و دوسی، تایگرت
میزان جامعه پذیری	واقعیت اجتماعی	پارسونز، مرتن، هیرشی
احساس اجحاف و تبعیض	تعریف اجتماعی	باندورا، وموزر
ارتباطات و همنشینی ها	رفتار اجتماعی	ساترلند، شاو وام کی، ژانورن
عوامل فردی	پارادایم تلفیقی	گلدشتاین، کاوان

۳. تعریف مفهومی

پایگاه اقتصادی- اجتماعی:

پایگاهی است که فرد در میان یک گروه دارد یا به مرتبه اجتماعی- اقتصادی یک گروه در مقایسه با گروه‌های دیگر گفته می‌شود. به بیان دیگر، موقعیتی که یک فرد یا خانواده با ارجاع به استانداردهای میانگین رایج درباره ویژگی‌های فرهنگی، درآمد مؤثر، دارایی‌های مادی و مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی به دست می‌آورد (کوئن، ۱۳۹۴: ۲۴۰).

احساس اجحاف و تبعیض:

اجحاف یعنی بی عدالتی و تبعیض یعنی تفاوت ناعادلانه قائل شدن بین افراد. اجحاف و تبعیض در اصطلاح دانش جامعه‌شناسی، موقعیتی است که افراد در برابر نقش‌ها و موقعیت‌های برابر از مزایای اجتماعی نابرابر برخوردار می‌شوند و برخی بر دیگران بدون

بررسی تجارب زیسته مربیان و دانش‌آموزان دبیرستان‌های شهر ... ۱۰۳

برتری داشتن، برتری داده می‌شوند. هم‌چنین حالتی که ویژگی‌ها و معیارهای انتسابی مبنای توزیع قدرت یا ثروت یا تحصیلات قرارگیرد، تبعیض نامیده می‌شود (معدفرو و ذهانی، ۱۳۸۴: ۱۳۵).

پیوند افتراقی (ارتباطات و همنشینی‌ها):

پیوند افتراقی یعنی درمجاورت قرارگرفتن با سایر افراد. به عبارت دیگر به ارتباطات نسبتاً پایدار که طی آن افکار، نظرات و حتی رفتارها، مشاهده یا مبادله می‌شوند پیوند افتراقی می‌گویند. این تعریف بیشتر در زمینه ارتباطات و همنشینی‌ها با افراد کجرو توسط ادوین ساترلند Edwin Sutherland در جامعه‌شناسی مطرح شده است (ممتاز، ۱۳۹۱: ۱۴۳).

جامعه‌پذیری: جامعه‌پذیری نوعی فرایند کنش متقابل اجتماعی است که درخلال آن فرد، هنجارها، ارزش‌ها و دیگرعناصر اجتماعی، فرهنگی و سیاسی موجود درگروه یا محیط پیرامون خود را فراگرفته، درونی کرده و آن را با شخصیت خود یگانه می‌سازد» (سلیمی و داوری، ۱۳۸۵: ۱۴۴).

عوامل فردی :

الگوهای ثابت فکری، عاطفی و رفتاری فرد که بر کنش یا رفتار وی تاثیر می‌گذارند و درتبیین رفتار یا کنش‌های فرد، علاوه بر عوامل اجتماعی و محیط پیرامون وی بایستی به این ویژگی‌های فردی و شخصیتی فرد نیز توجه نمود (شاملو، ۱۳۹۲: ۷).

۴. روش‌شناسی تحقیق

۱.۴ روش تحقیق

این تحقیق، برای تکمیل تحقیقات قبلی که اکثراً به صورت کمی بوده‌اند، سعی نموده‌اند با استفاده از تجارب زیسته مربیان و خود دانش‌آموزان در گروه‌های کانونی، به بررسی ویران کاری دانش‌آموزان پردازد. «بررسی تجارب زیسته، به عنوان یک روش کیفی، اخیراً مورد توجه صاحب‌نظران علوم اجتماعی می‌باشد. در بررسی تجارب زیسته، زوایای پنهانی تشخیص داده می‌شود که ممکن است در منابع مطالعاتی کتابخانه‌ای و پرسشنامه‌ای وجود نداشته باشند» (Vanmanen, 1997: 11). «تجارب زیسته یعنی عملکرد منحصر به

فردیک شخص در موضوعی خاص. این روش، می‌تواند، ناب‌ترین و بی‌واسطه‌ترین مقولات و کدهای یک موضوع را آشکار نماید» (منصوریان، ۱۳۹۳: ۳۴). علی‌رغم تقسیم بندی‌ها و تعاریف جامعه‌شناسان و روان‌شناسان اجتماعی از ویران‌کاری، اما اطلاعات خود دانش‌آموزان و مربیانی که سالها به مدیریت، تعلیم، تربیت یا مشاوره آن‌ها مشغول بوده‌اند، منبعی ناب و مستقیم از اطلاعاتی است که نه براساس مطالعات کتابخانه‌ای و... بلکه براساس حضوربلاواسطه در میدان عمل و تجارب زیسته خودشان کسب نموده‌اند. هرچند خاصیت تعمیم‌پذیری اندکی برای یافته‌های حاصل از تجارب زیسته افراد درمسائل گوناگون می‌توان قائل شد اما یافته‌های این روش به سبب ژرفانگری، دارای ارزش می‌باشد.

۲.۴ جامعه آماری

جامعه آماری تحقیق حاضر شامل ۲ گروه از افراد مرتبط با موضوع می‌باشد: ۱- مربیان (مدیران، معاونان، مشاوران و دبیران علوم اجتماعی) دبیرستان‌های شهر پارس آباد به حجم ۹۸ نفر و ۲- دانش‌آموزان دبیرستان‌های این شهر به حجم ۶۱۷۳ نفر

۳.۴ حجم نمونه

همان‌طور که این تحقیق دو نوع جامعه آماری دارد بنابراین دو نوع نیز حجم نمونه دارد: الف- حجم نمونه اول از جامعه آماری اول (مدیران، معاونان، مشاوران و دبیران علوم اجتماعی): با توجه به روش این تحقیق که رویکردی کیفی دارد چون برای قسمت کیفی از روش گروه‌های کانونی استفاده شده و تعداد اعضای گروه‌های کانونی معمولاً بین ۴ تا ۱۲ نفر و رایج‌ترین آن ۶ تا ۸ نفر می‌باشد (کرسول، ۱۳۸۷: ۱۰۸)، بنابراین؛ جلسات گروه‌های کانونی درگروه‌های ۸ نفره (۵ نفر از مدارس دولتی و ۳ نفر از مدارس غیردولتی) تا اشباع نظری انجام شد تا اینکه درحین اجرای جلسه گروه پنجم تشخیص داده شد که مصاحبه و بحث در گروه اخیر، داده‌های جدیدی تولید(ارائه) نمی‌کنند. بنابراین، پایان جلسه گروه چهارم به عنوان حجم نمونه برای جامعه آماری اول تحقیق کفایت نمود. یعنی چهار گروه کانونی ۸ نفره که روی هم ۳۲ نفر را شامل می‌شد.

ب- حجم نمونه دوم از جامعه آماری دوم (دانش‌آموزان دختر و پسر دبیرستان‌های شهر پارس آباد): در بین دانش‌آموزان نیز، جلسات گروه‌های کانونی در گروه‌های ۶ نفره (۳ نفر از مدارس دولتی و ۳ نفر از مدارس غیردولتی) تا اشیاع نظری، برگزار شد تا اینکه در حین اجرای جلسه گروه پنجم تشخیص داده شد که مصاحبه و بحث در گروه اخیر نیز، داده‌های جدیدی تولید (ارائه) نمی‌کنند. بنابراین پایان جلسه گروه چهارم به عنوان حجم نمونه برای جامعه آماری دوم نیز کفایت نمود. یعنی چهار گروه کانونی ۶ نفره که روی هم 24 نفر را شامل می‌شد.

۴.۴ روش نمونه‌گیری

الف- روش نمونه‌گیری در جامعه آماری اول (مدیران، معاونان، مشاوران و دبیران علوم اجتماعی): گروه‌های کانونی برای انتخاب اعضای حجم نمونه، بیشتر بر نمونه‌گیری هدف-دار (purposive sampling) تکیه دارند. یعنی انتخاب افرادی که در روند تحقیق، بیشترین داده‌رسانی را برای تحقیق داشته باشند. بنابراین؛ افراد دعوت شده به گروه، افرادی بودند که تجارب زیسته‌ای در این مورد داشتند. نفاول منتخب، مدیر یا معاون هر مدرسه بود و نفرات بعدی توسط نفرات قبلی (به روش گلوله برفی) معرفی شدند. نفرات معرفی شده در صورت تمایل به همکاری در گروه قرار گرفتند و گرنه نفرات داوطلب دیگری جای‌گزین شدند.

ب- روش نمونه‌گیری در جامعه آماری دوم (دانش‌آموزان دختر و پسر دبیرستان شهر پارس آباد): روش نمونه‌گیری برای گروه‌های کانونی در این جامعه آماری نیز، نمونه‌گیری هدفمند بود. دانش‌آموز اول در هر مدرسه براساس سابقه (تعدد ارتکاب) رفتارهای ویران‌کاری با معرفی مدیر یا معاون انتخاب شد و وی نفر یا نفرات بعدی را معرفی نمود و نفرات بعدی، نفرات دیگر را پیشنهاد نمودند (روش گلوله برفی). اصل تمایل به همکاری در اینجا نیز رعایت شد.

۵.۴ فرآیند و ابزار جمع‌آوری اطلاعات

بخشی از تحقیق حاضر، کتابخانه‌ای و بخشی میدانی کیفی بود. برای جمع‌آوری داده‌ها در بخش نظری؛ از روش اسنادی (فیش برداری از کتب، مقالات، مجلات، سایت‌ها و...) و

در بخش کیفی نیز از مصاحبه نیمه ساختاریافته و بحث با اعضای گروه های کانونی استفاده شد. «روش گروه کانونی، یکی از روش های کیفی است که در آن، گروه هایی از افراد مطلع تشکیل واز آنها خواسته می شود تا نظرشان را در مورد موضوع مورد نظر، آزادانه به بحث و تبادل نظر بگذارند. عناصر اصلی یک گروه کانونی شامل مصاحبه گر ماهر، شرکت کنندگانی که به دقت انتخاب شده اند، مکان و زمان مناسب و اجرای صحیح فرآیند بحث گروهی می باشند» (Willis, 2007: 21).

۶.۴ مراحل اجرای گروه های کانونی

الف- انتخاب شرکت کنندگان: «در مورد تعداد شرکت کنندگان در گروه های کانونی، پژوهشگران اتفاق نظر ندارند. عده ای معتقدند افراد گروه های متناجس باید بین ۴ تا ۱۲ نفر و غیرمتجانس بین ۶ تا ۱۲ نفر باشد» (Thomas, 2003: 19). بر همین اساس؛ در تحقیق حاضر نیز، گروه های کانونی مربیان (شامل مدیران، معاونان، مشاوران و دبیران علوم اجتماعی) ۸ نفره و گروه های دانش آموزی ۶ نفره، در نظر گرفته شدند. جهت انتخاب افراد برای گروهها، ابتدا از روش مبتنی بر هدف ودر ادامه از روش گلوله برفی استفاده شد.

ب- تهیه پرسش ها و اجرای مصاحبه: «پرسش های مورد نظر بایستی کم بوده و به صورت دقیق طراحی شوند» (کرسول، ۱۳۸۷: ۱۲۸). در همین راستا؛ برای تحقیق کیفی حاضر نیز، ۲ سوال در نظر گرفته شد. مورد دیگری که در این مرحله باید به آن دقت کرد، زمان جلسه است. «به طور معمول یک الی دو ساعت، زمان مناسبی برای برگزاری جلسه است (همان). سوالات آغازین این تحقیق، در گروه های کانونی شامل ۲ سوال اساسی زیر بود:

۱- به نظر شما شکل های اصلی خرابکاری در مدارس چیست؟ (حدود ۲۰ دقیقه)

۲- به نظر شما دلایل اصلی خرابکاری در سطح مدرسه چیست؟ (حدود ۴۰ دقیقه)

ج- تجزیه و تحلیل داده ها و تهیه گزارش: در این مرحله داده ها مورد بررسی و تحلیل قرار می گیرند. تحلیل کیفی محتوا، الگوها و موضوعات و اهمیت طبقه بندی برای یک حقیقت اجتماعی را آشکار می سازد (Johnson, 2007: 29). برای این منظور، پس از آنکه کلیه نظرات جمع آوری شد، پاسخ های داده شده با استفاده از روش تحلیل محتوای کیفی دسته بندی شده و مورد استفاده قرار گرفتند.

جدول ۲- اطلاعات گروه اول مربیان (سه شنبه ۱۷ مهر ۹۷)

نام	نوع مدرسه	سابقه شغلی	تحصیلات
مطلب	پسرانه دولتی	۲۹	ارشد
ولی	پسرانه دولتی	۲۶	ارشد
رحمت	پسرانه دولتی	۲۶	ارشد
شهرروز	پسرانه دولتی	۲۱	ارشد
عارف	پسرانه دولتی	۲۴	کارشناسی
محبوب	پسرانه غیردولتی	۲۸	کارشناسی
امیر	پسرانه غیردولتی	۱۱	کارشناسی
جهان	پسرانه غیردولتی	۱۷	ارشد

جمع بندی مصاحبه گروه فوق: آقایان مطلب، ولی، رحمت و محبوب، حین صحبت لحنی جدی داشتند که نشان از نکوهش زیاد ویران کاری از سوی آنان بود. درحالی که آقایان شهرروز و امیر، متعادل تر به قضیه نگاه می کردند و آقایان عارف و جهان حتی گاهی، طرف دانش آموزان را می گرفتند. مهم ترین شکل های ویران کاری در مدرسه از نظر این گروه شامل ۱- شکستن شیشه ها ۲- تخریب میز و نیمکت ها ۳- تخریب جای مایع و شیردشویی ها ۴- بی احترامی واقعی یا مجازی (اینترنتی) به ارزش های مدرسه و ۵- بی احترامی غالباً مجازی به ارزشهای فرهنگی دانش آموزان و معلمان بود. دلایل اصلی خرابکاری در مدرسه از نظر این گروه نیز، مواردی مانند شخصیت هر فرد (حتی نوع هیكلش)، محرومیت، احساس عدم تعلق به مدرسه، دوستی با افراد نابهنجار، تخلیه هیجان و پایگاه اقتصادی- اجتماعی هر فرد بود. ذکر این نکته ضروری است که در مصاحبه های تمامی گروه ها مصاحبه شوندگان، اکثراً از زبان عامیانه استفاده می کردند. مثلاً به جای تخلیه روانی از واژه ترکوندن یا شهر هرت به جای بی قانونی یا دوستان خفن به جای پیوند افتراقی یا نور چشمی و آقازاده برای بیان تبعیض استفاده می کردند اما توسط نگارنده به زبان جامعه شناختی تری گزارش شده اند.

جدول ۳-اطلاعات گروه دوم مریبان (شنبه ۲۱ مهر ۹۷)

نام	نوع و نام مدرسه	سابقه شغلی	تحصیلات
محبوب	پسرانه دولتی	۲۴	کارشناسی
عزت	پسرانه دولتی	۲۱	ارشد
کمال	پسرانه دولتی	۲۰	ارشد
حامد	پسرانه دولتی	۱۶	ارشد
داوود	پسرانه دولتی	۹	دکتری
شاپور	پسرانه غیردولتی	۲۱	ارشد
آواد	پسرانه غیردولتی	۱۸	کارشناسی
منصور	پسرانه غیردولتی	۱۵	ارشد

جمع بندی مصاحبه گروه فوق : آقایان محبوب، عزت، کمال، شاپور و آواد عجز و خستگی خود را از مقابله با این پدیده درمدرسه شان، اعتراف نمودند. آقایان حامد، داوود و منصور نیز این پدیده را تایید نمی کردند و مدام راهکارهایی برای جلوگیری یا کاهش آن ارائه می کردند. جالب آن که آقایان شاپور و منصور گفتند که خودشان هم در نوجوانی از این ویرانکاری ها انجام داده اند. مهم ترین شکل های ویران کاری از نظر این گروه شامل ۱- تخریب صندلی های مدارس ۲- نوشتن روی در و دیوار دسشویی ها و کلاس ها ۳- تخریب اموال کتابخانه، نمازخانه و آزمایشگاه مدرسه ۵- بی احترامی به امور پرورشی ۶- بی احترامی به نظم و انضباط مدرسه و ۷- توهین به هنجارهای فرهنگی و مذهبی دانش آموزان و معلمان بیشتر در فضای مجازی می شد. دلایل اصلی خرابکاری نیز، مواردی مانند اعتراض به صورت گمنام، عوامل فردی و شخصیتی، تضاد طبقاتی، همنشینی ها، جامعه پذیری ناقص، بی قانونی، تخلیه روانی، ابراز وجود و پایگاه اقتصادی - اجتماعی را در بر می گرفت.

جدول ۴- اطلاعات گروه سوم مربیان (سه شنبه ۱ آبان ۹۷)

نام	نوع و نام مدرسه	سابقه شغلی	تحصیلات
خانم الهه	دخترانه دولتی	۲۰	ارشد
خانم ملکه	دخترانه دولتی	۱۳	کارشناسی
خانم مینا	دخترانه دولتی	۱۵	ارشد
خانم ثریا	دخترانه دولتی	۲۲	ارشد
خانم پریناز	دخترانه دولتی	۱۴	ارشد
خانم کاترینا	دخترانه غیردولتی	۲۹	کارشناسی
خانم سمیه	دخترانه غیردولتی	۱۰	ارشد
خانم مینو	دخترانه غیردولتی	۲۳	دکتری

جمع بندی مصاحبه گروه فوق: خانم‌ها الهه، ملکه و کاترینا با تکان دادن سر به نشانه انزجار از این پدیده، اظهار نمودند که بیشتر سرانه مدرسه صرف بازسازی خرابکاری دانش‌آموزان می‌شود. خانم‌ها مینا، ثریا و سمیه، بیشتر از ویران‌کاری‌ها و تخریب‌ها صحبت کردند و خانم‌ها پریناز و مینو بیشتر روی ویران‌کاری‌ها در کلاس‌ها متاسف بودند. مهم‌ترین شکل‌های ویران‌کاری از نظرایم گروه از مربیان مواردی مانند ۱- تخریب نیمکت‌های مدارس ۳- نوشتن روی در و دیوار دسشویی‌ها ۳- نوشتن در و دیوار کلاس‌های مدرسه ۴- تخریب اموال کتابخانه مدرسه ۵- تخریب بی‌احترامی و توهین کلامی و اینترنتی به امور پرورشی ۶- بی‌احترامی به نظم و انضباط مدرسه و ۷- توهین به هنجارهای فرهنگی و مذهبی دانش‌آموزان و معلمان اغلب به صورت اینترنتی (مجازی) را شامل می‌شد. دلایل اصلی خرابکاری از نظر این گروه نیز، مواردی مانند اعتراض نمادین، عوامل شخصیتی، سهولت دسترسی و تخریب، احساس ناعدالتی، بیزاری از سایر طبقات، دوستی با برخی افراد، محیط بزهکارانه، درونی نشدن ارزش‌ها و

هنجارهای جامعه، کنترل ضعیف، تخلیه هیجانی، ابراز وجود و پایگاه اقتصادی-اجتماعی بودند.

جدول ۵- اطلاعات گروه چهارم مریبان (شنبه ۵ آبان ۹۷)

نام	نوع مدرسه	سابقه شغلی	تحصیلات
خانم فرنگیس	دخترانه دولتی	۲۶	ارشد
خانم لاله	دخترانه دولتی	۲۰	ارشد
خانم لیلا	دخترانه دولتی	۱۸	ارشد
خانم نازنین	دخترانه دولتی	۲۳	ارشد
خانم فاطمه	دخترانه دولتی	۱۲	ارشد
خانم مریم	دخترانه غیر انتفاعی	۱۶	ارشد
خانم ندا	دخترانه غیر انتفاعی	۱۸	ارشد
خانم سمیه	دخترانه غیر انتفاعی	۲۲	ارشد

جمع بندی مصاحبه گروه فوق : خانم ها فرنگیز، لاله، لیلا، مریم و ندا، خود را نیز در این رفتار(ویران کاری دانش آموزان) مقصر می دانستند. خانم نازنین آن را پدیده ای عادی می دانست. خانم ها فاطمه و سمیه، بیان علمی تری از موضوع داشتند. خانم ها فرنگیز و فاطمه با خنده به ارتکاب خودشان به این رفتارها در دوره دبیرستان خود اعتراف نمودند و سایرین نیز منکر ارتکاب آن نبودند. مهم ترین شکل های ویران کاری از نظر این گروه اعمالی مانند ۱- تخریب میزها و نیمکت های مدارس ۲- نوشتن روی در و دیوار دسشویی ها ۳- نوشتن و تخریب درو دیوارکلاس های مدرسه ۴- تخریب اموال کتابخانه مدرسه. ۵- بی احترامی حضوری (واقعی) یا اینترنتی (مجازی) به برنامه های آموزشی و قوانین مدرسه ۶- توهین به هنجارهای فرهنگی و سیاسی معلمان و دانش آموزان بیشتر در فضای مجازی و ۷- توهین به هنجارهای مذهبی معلمان و دانش آموزان را شامل می شد. دلایل اصلی خرابکاری از نظر این گروه از مریبان نیز شامل مواردی مانند اعتراض با زبان عملی،

ویژگی های فردی، احساس ناعدالتی، بیزاری از عوامل اجرایی و آموزشی مدرسه، ارتباط با برخی افراد، محیط آماده تخریب، وضعیت مالی، عدم احساس تعلق و تعهد به مدرسه، ضعف قوانین، خودنمایی و خاستگاه و موقعیت فعلی اجتماعی دانش‌آموزان بود.

جدول ۶- اطلاعات گروه اول دانش‌آموزان (سه شنبه ۱۷ مهر ۹۷)

نام	رشته	مدرسه	معدل	محل سکونت	شغل سرپرست
محراب	برق	دولتی	۱۴.۳۹	محله متوسط شهری	برق کار
پاشار	تجربی	دولتی	۱۵.۷۲	محله متوسط شهری	مصالح فروش
علیرضا	کشاورزی	دولتی	۱۶.۴۰	بالای شهر	کشاورز
فریبرز	انسانی	غیردولتی	۱۱.۷۵	مرکز شهر	طلا فروش
امین	ریاضی	غیردولتی	۱۴.۰۳	محله متوسط شهری	آسفالت کار
نیما	حسابداری	غیردولتی	۱۶	بالای شهر	کارمند

جمع بندی مصاحبه گروه فوق: از صحبت های اعضای این گروه می شد استنباط کرد که خودشان نیز مرتکب رفتارهای ویرانکاری در مدرسه شده اند. محراب و نیما اگرچه پوشش و شخصیت ظاهری موجه تری داشتند اما هنگام صحبت هایشان، می شد تایید این رفتارها را از لحن و حرکاتشان فهمید. هر ۶ نفر تاثیر دوستان و نارضایتی از مربیان مدرسه را مهم ترین عامل ویران کاری می دانستند. مهم ترین شکل های ویران کاری از نظر این گروه شامل ۱- تخریب نیمکت ها ۲- نوشتن درود یوآر دسشویی ۳- خط انداختن روی ماشین معلمان ۴- بی احترامی به برنامه ها و مقررات مدرسه ۵- بی احترامی حضوری یا اینترنتی و... به ارزشهای مذهبی دانش آموزان و معلمان و ۶- بی احترامی واقعی یا مجازی به ارزشهای فرهنگی و سیاسی دانش آموزان و معلمان) بود. دلایل اصلی خرابکاری از نظر این گروه نیز اعتراض به وضعیت موجود، ترکوندن، ناکامی های و محرومیت های اجتماعی، احساس بیگانگی، احساس تبعیض، ارتباطات و همنشینی ها، آماده بودن بستر، کهنه گی ارزش ها و تربیت زورکی را شامل می شد.

جدول ۷- اطلاعات گروه دوم دانش آموزان (شنبه ۲۱ مهر ۹۷)

نام	رشته	مدرسه	معدل	محل سکونت	شغل سرپرست
عرفان	انسانی	دولتی	۱۷.۶۳	محله متوسط شهری	پرستار
نامیک	انسانی	دولتی	۱۰.۳۴	پایین شهر	آشپز
حسین	ریاضی	دولتی	۱۸.۱۶	پایین شهر	معلم
سامان	تجربی	غیردولتی	۱۳.۳۰	محله متوسط شهری	راننده تاکسی
آرمین	نقشه کشی	غیردولتی	۱۶.۹۰	پایین شهری	سوپرمارکتی
شاهین	حسابداری	غیردولتی	۱۴.۲۵	محله متوسط شهری	لباس فروش

جمع بندی مصاحبه این گروه : عرفان، حسین و آرمین، با لذت خاصی از اشکال ویران کاری صحبت کردند. می شد حدس زد که خودشان اکثر مواردی را که گفتند انجام داده اند. به ویژه وقتی در مورد تخریب کلامی (تمسخر) معلمان و سایر دانش آموزان حرف می زدند. آرمین گفت که این کار، بزرگترین دلخوشی او و مجموعه ای از دوستانش است. آن ها در مدرسه مخفیانه از معلمان و همکلاسی هایشان عکس و فیلم می گیرند و با ساخت و پخش کلیپ های تمسخرآمیز آن ها را اذیت می کنند. سامان و شاهین بیشتر از اعمال تخریبی توسط دیگران صحبت کردند تا خودشان. حسین بیشتر از توهین به مقدسات صحبت کرد. بغض گلویش را گرفته بود. در حالی که هنگام صحبت های وی، عرفان نیشخند آزاردهنده ای بر لب داشت. مهم ترین شکل های ویران کاری از نظر این گروه شامل ۱- تخریب (نوشتن، شکستن یا کنده کاری) نیمکت ها ۲- نوشتن روی درودیواردسشویی و کلاس های مدرسه ۳- تخریب اموال کتابخانه و نمازخانه ۴- تخریب کتب و سندلی های کتابخانه ۵- تخریب لوازم و اموال آزمایشگاه ۵- بی احترامی واقعی یا مجازی (ایترنتی) به هنجارها و نظم مدرسه و ۶- بی احترامی به دانش آموزان و معلمان می شد. دلایل اصلی خرابکاری از نظر این گروه نیز شامل مواردی از قبیل ناکامی در رسیدن به اهداف، محرومیت، اعتراض، احساس بیگانگی، احساس اجحاف و تبعیض، ارتباطات و همنشینی ها، خرده

بررسی تجارب زیستهٔ مربیان و دانش‌آموزان دبیرستان‌های شهر ... ۱۱۳

فرهنگ بزهکار، نوعی تفریح، عدم مجازات، تخلیه هیجان‌ها، خودنمایی و پایگاه اقتصادی- اجتماعی بودند.

جدول ۸- اطلاعات گروه سوم دانش‌آموزان (سه شنبه ۱ آبان)

نام	رشته	مدرسه	معدل	محل سکونت	شغل سرپرست
سمیرا	خیاطی	دولتی	۱۸.۴۳	پایین شهر	راننده وانت
آیدا	تجربی	دولتی	۱۶.۴۱	پایین شهر	آرایشگر
شبنم	ریاضی	دولتی	۱۵.۶۶	پایین شهر	سبزی فروش
یلدا	انسانی	غیر دولتی	۱۶.۱۰	مرکز شهر	کامیونچی
نشانه	انسانی	غیردولتی	۱۲.۲۳	مرکز شهر	قاضی
آیسل	تجربی	غیر دولتی	۱۳.۲۰	بالای شهر	کشاورز

جمع بندی مصاحبه این گروه : احساس بی عدالتی در جامعه و مدرسه در کلام سمیرا، آیدا و شبنم موج می زد. آن ها منکر رفتارهای ویرانکاری خود نبودند. آیدا می گفت که یک شب هنگام برگشت از پارک، به خاطر گرانی های اخیر، تمام شیرهای دستشویی را باز کرده و فرار کرده است. در این جا دو سه نفر کف زدند و عمل وی را تایید کردند. نشانه می گفت که یکی از دلخوشی هایش خواندن و نوشتن جوک و جملات تمسخرآمیز در مورد برخی از مسوولان رده بالای کشور است. هیچ ابایی هم ندارد. آیسل می گفت که هیچ تعلقی به مدرسه و جامعه ندارد و به طور مثال اگر ببیند که شیرآب باز است و هدر می رود، رغبتی برای بستن آن ندارد و شاید بیشتر بازش کند چون با این کار احساس انتقام از جامعه می کند. مهم ترین شکل های ویران کاری از نظر این گروه، شامل ۱- شکستن شیشه ها ۲- تخریب نیمکت ها ۳- نوشتن روی درودپواردسشویی ها و کلاس ها ۴- تخریب اموال کتابخانه ۴- توهین یا بی احترامی واقعی یا مجازی (اینترنتی) و تخریب ارزشهای آموزشی، پرورشی و نظم و انضباط مدرسه و ۵- تمسخر، توهین یا بی احترامی حضوری یا مجازی (اینترنتی) به هنجارها و ارزشهای فرهنگی و مذهبی دانش آموزان و معلمان بود. دلایل

اصلی خرابکاری از نظر این گروه نیز مواردی مانند عوامل فردی، بستر آماده، عدم تعهد، ابراز تنفر، تحلیل رفتن ارزش‌ها، تخلیه هیجان‌ها، خودنمایی، محل سکونت و نوع دوستان و اطرافیان را دربر می‌گرفت.

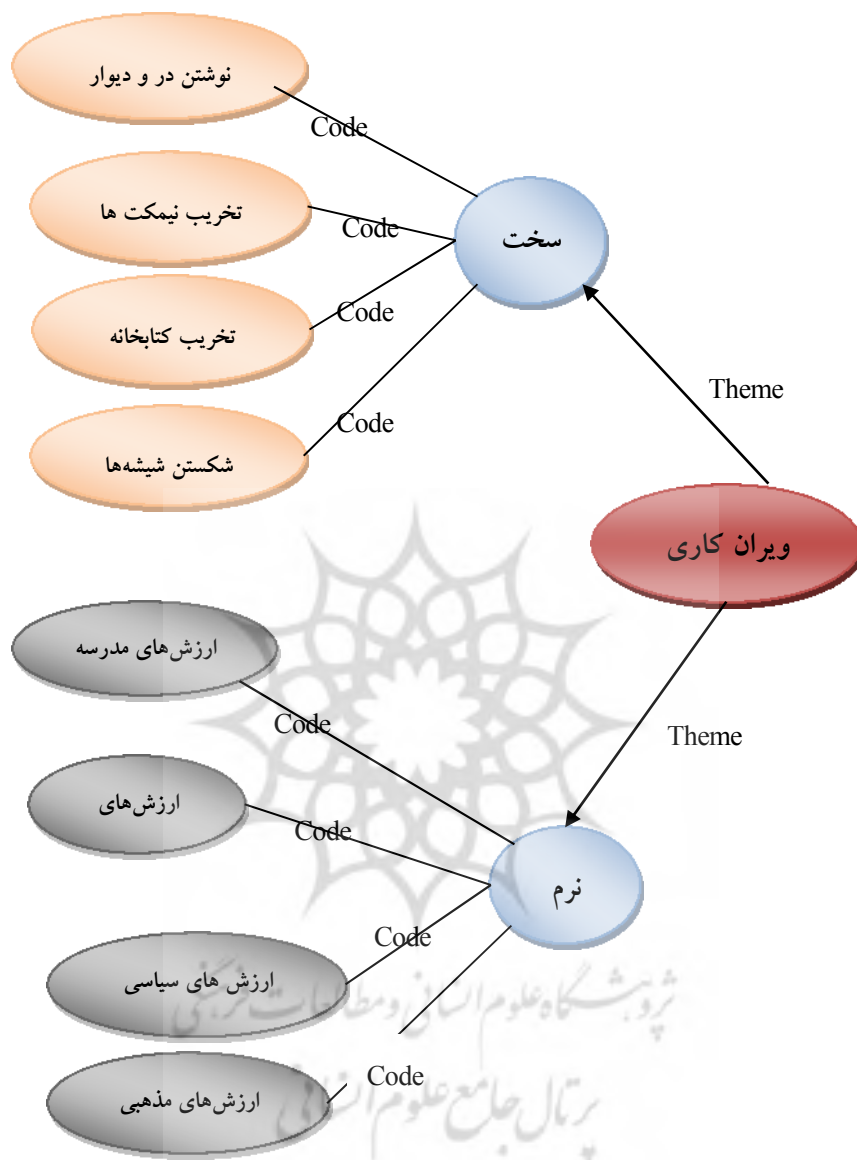
جدول ۹- اطلاعات گروه چهارم دانش آموزان (شنبه ۵ آبان ۹۷)

نام	رشته	مدرسه	معدل	محل سکونت	شغل سرپرست
ویدا	انسانی	دولتی	۱۶.۷۳	محله متوسط شهری	تولیدی لباس
شکیلا	تجربی	دولتی	۱۷.۴۹	محله متوسط شهری	هیئت علمی دانشگاه
شادی	انسانی	دولتی	۱۵.۱۱	بالای شهر	نمایشگاه اتومبیل
پریا	گرافیک	غیر انتفاعی	۱۷.۲۰	پایین شهر	بیکار
مریم	ریاضی	غیر انتفاعی	۱۴.۳۱	بالای شهر	داروساز
سویج	تجربی	غیر انتفاعی	۱۴.۸۸	مرکز شهر	مغازه پارچه فروشی

جمع بندی مصاحبه گروه فوق: اولاً هیچیک از اعضای این گروه مخالفتی با پدیده ویران کاری ابراز نکردند و از لحن و حرکات دست و صورت شان مشخص بود که خود نیز در این نوع رفتارها دستی برآتش دارند. شادی گفت که در نقاشی روی دیوار کلاس استاد است. سویج نیز می‌گفت که شعرهای زیادی روی در دستشویی نوشته است. پریا گفت که کتابی را از کتابخانه امانت گرفته و برای تمامی تصاویری که در کتاب بودند اعم از انسان و حیوان، عینک کشیده و سیبل گذاشته است. خاطراتی هم از تخریب فیزیکی و غیر فیزیکی اماکن و امور مذهبی از دیگران تعریف کردند که البته حس می‌شد خودشان آن را انجام داده باشند و به خاطر محافظه کاری از زبان دیگران تعریف می‌کنند. مهم ترین شکل های ویران کاری از نظر این گروه شامل ۱- شکستن شیشه ها ۲- تخریب میزها و نیمکت ها ۳- نوشتن در و دیوار دستشویی و کلاس ها ۴- تخریب اموال آزمایشگاه، نمازخانه و کتابخانه ۵- تخریب کلامی یا اینترنتی هنجارها و ارزش های آموزشی، پرورشی و نظم و انضباط مدرسه و ۶- بی احترامی کلامی یا در فضای مجازی به هنجارها و ارزش های

فرهنگی، سیاسی و مذهبی دانش‌آموزان و معلمان بود. دلایل اصلی خرابکاری از نظر این گروه نیز، مواردی مانند اعتراض مخفی و خاموش، عوامل فردی، ناکامی منزلتی، محرومیت نسبی، فرصت‌های نامشروع، احساس بیگانگی، احساس اجحاف و تبعیض، تضاد طبقاتی، همنشینی‌ها، ضعف ارزش‌ها، درونی نشدن خواست‌های جامعه، عدم مجازات، ترکاندن، ابراز وجود و نوع خانواده را شامل می‌شدند.

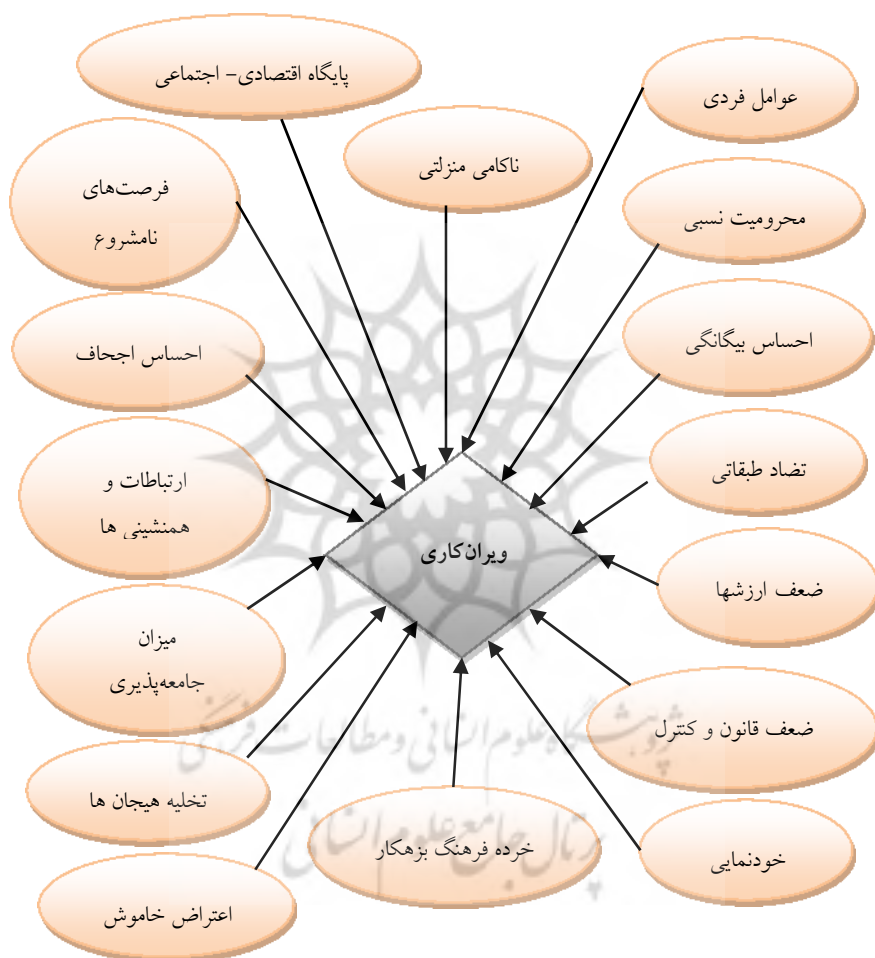
جمع بندی کلی مصاحبه‌ها: ماکسول (Maxwell, 1999) بیان می‌کند که پژوهش کیفی، بیشتر بر کلمات تأکید دارد تا اعداد (Johnson, ۲۰۰۷: ۲۹). در همین راستا؛ در تحقیق حاضر نیز، بعد از جمع‌آوری اطلاعات از گروه‌های کانونی؛ ابتدا به نظرات مشترکی که ارزشمند بودند، توجه شد. پاسخ‌های مربوط به هر سوال بازنویسی شد تا گرایش مشترک و مشخصی که در بین پاسخ‌ها وجود داشت، شناسایی شود. این کار در زمان کوتاهی بعد از اتمام جلسات انجام گردید. سپس تحلیل محتوا (Content Analysis) اجرا شد. با تحلیل محتوای کیفی در نرم‌افزار NVIVO7؛ تم‌ها و کدهای مشترک پرتکرار شناسایی شد که در نمودار ۱ و ۲ ارائه شده است.

نمودار ۱- خروجی تحلیل اشکال ویران کاری از گروه‌های کانونی به صورت مدل با استفاده از نرم افزار NVIVO7

طبق نمودار ۱؛ اصلی‌ترین تم‌های ویران کاری در دبیرستان‌های شهر پارس آباد، عبارتند از: ویران کاری فیزیکی (سخت) و غیرفیزیکی (نرم) که تم اول با کدهایی شامل ۱-

نوشتن درودیواردسشویی و کلاس‌های مدرسه ۲- تخریب میزها و نیمکت‌های مدارس ۳- تخریب اموال کتابخانه مدرسه و ۴- شکستن شیشه‌ها و تم‌دوم با کدهایی شامل ۱- بی‌احترامی و تخریب ارزش‌های آموزشی، پرورشی و نظم و انضباط مدرسه و ۲- بی‌احترامی به هنجارها و ارزش‌های سیاسی، فرهنگی و مذهبی دانش‌آموزان و معلمان در فضای واقعی یا مجازی مشخص شده‌اند.

نمودار ۲- خروجی تحلیل کیفی علل ویران کاری از گروه‌های کانونی به صورت مدل با استفاده از نرم افزار NVIVO7

براساس نمودار ۲؛ علل اصلی ویران کاری در دبیرستان های شهر پارس آباد، طبق جمع بندی مصاحبه گروه های قانونی ۸ گانه شامل مواردی مانند ۱- پایگاه اقتصادی- اجتماعی ۲- عوامل فردی ۳- ناکامی منزلتی ۴- محرومیت ۵- فرصت های نامشروع ۶- احساس بیگانگی ۷- احساس اجحاف و تبعیض ۸- تضاد طبقاتی ۹- ارتباطات و همنشینی ها ۱۰- خرده فرهنگ بزهکار ۱۱- ضعف ارزش ها ۱۲- میزان جامعه پذیری ۱۳- تخلیه هیجان ها ۱۴- بی قانونی یا ضعف کنترل ۱۵- خودنمایی ۱۶- اعتراض خاموش و غیره می باشد. با توجه به ملاحظات فوق؛

۱- ماهیت و میدان عمل سه متغیر پایگاه اقتصادی- اجتماعی، ناکامی منزلتی و تضاد طبقاتی، تا حد زیادی مستلزم مفهوم و معنای پایگاه اقتصادی- اجتماعی تشخیص داده شده است. زیرا هم در تعریف طبقه و هم در تعریف منزلت، مفهوم پایگاه اجتماعی، مفهومی قانونی است. هرچه قدر فرد از لحاظ پایگاه اقتصادی- اجتماعی، بالاتر باشد، ناکامی منزلتی و احساس تضاد طبقاتی اش پایین تر است. لذا با توجه به این مطالب، شاید اصطلاح پایگاه اقتصادی- اجتماعی بهترین عامل زیربنایی برای این سه متغیر باشد.

۲- ماهیت و میدان عمل چهار متغیر احساس اجحاف و تبعیض، احساس محرومیت نسبی، احساس بیگانگی و اعتراض خاموش، تا حد زیادی مستلزم مفهوم و معنای احساس اجحاف و تبعیض تشخیص داده شده است. زیرا همه آن ها یا علت احساس اجحاف و تبعیض می باشند یا معلول آن. لذا با توجه به این مطالب، شاید اصطلاح احساس اجحاف و تبعیض بهترین عامل زیربنایی برای این چهار متغیر باشد.

۳- ماهیت و میدان عمل سه متغیر ارتباطات و همنشینی ها، خرده فرهنگ بزهکار و فرصت های نامشروع، تا حد زیادی مستلزم مفهوم و معنای ارتباطات و همنشینی ها تشخیص داده شده است. زیرا همه این متغیرها برای تشکیل شدن، مستلزم ارتباطات و همنشینی ها می باشند. لذا با توجه به این مطالب، شاید اصطلاح ارتباطات و همنشینی ها بهترین عامل زیربنایی برای این چهار متغیر باشد.

۴- ماهیت و میدان عمل سه متغیر میزان جامعه پذیری، ضعف ارزش ها و بی قانونی و عدم کنترل کافی، تا حد زیادی مستلزم مفهوم و معنای میزان جامعه پذیری تشخیص داده شده است. زیرا همه آن ها در بطن خود، مفهوم جامعه پذیری ناقص را دارا می باشند. لذا با توجه به این مطالب، شاید اصطلاح جامعه پذیری ناقص، بهترین عامل زیربنایی برای این چهار متغیر باشد.

۵- ماهیت و میدان عمل سه متغیر عوامل فردی، خودنمایی و تخلیه هیجان‌ها، تا حد زیادی مستلزم مفهوم و معنای عوامل فردی تشخیص داده شده است. زیرا همه آن‌ها در ذات خود خود، مفهومی فردی (ذهنی) می‌باشند. لذا با توجه به این مطالب، شاید اصطلاح عوامل فردی، بهترین عامل زیربنایی برای این چهار متغیر باشد.

۷.۴ تعریف عملیاتی

ویران کاری فیزیکی (سخت): در این تحقیق عبارت است از ۱- نوشتن در و دیوار دستشویی و کلاس‌های مدرسه ۲- تخریب میز و نیمکت‌های مدارس ۳- تخریب اموال کتابخانه مدرسه و ۴- شکستن شیشه‌ها که با دفعات تکرارشان در خلال مصاحبه گروه‌های کانونی معلمان و دانش‌آموزان سنجیده شده‌اند.

ویران کاری غیرفیزیکی (یا نرم؛ در فضای واقعی یا مجازی): در این تحقیق عبارت است از ۱- بی‌احترامی و تخریب ارزش‌های آموزشی، پرورشی و نظم و انضباط مدرسه و ۲- بی‌احترامی و توهین به هنجارها و ارزش‌ها و باورهای سیاسی، فرهنگی و مذهبی دانش‌آموزان و معلمان که با دفعات تکرارشان در خلال مصاحبه‌های گروه‌های کانونی معلمان و دانش‌آموزان سنجیده شده‌اند.

۵. نتیجه‌گیری و پیشنهادات

۱) تحلیل مصاحبه گروه‌های کانونی ۸ گانه نشان داد که طبق نمودار ۱؛ تخریب یا ویران کاری به دو شکل کلی فیزیکی (سخت) و غیر فیزیکی (نرم؛ در فضای واقعی یا اینترنتی) در مدرسه دیده می‌شوند. نوشتن در و دیوار دستشویی و کلاس‌های مدرسه عمده‌ترین شکل ویران کاری فیزیکی مطرح شده در گروه‌های کانونی بود و تخریب نیمکت‌ها، تخریب اموال کتابخانه و شکستن شیشه‌ها، در رتبه‌های بعدی قرار داشتند. طبق گفته‌های مصاحبه‌شوندگان، به ویژه در مصاحبه‌های دانش‌آموزان پسر، احتمالاً گمنامی و نامشخص بودن هویت به ویژه هنگام نوشتن در و دیوار دستشویی‌ها عامل اصلی در غالب بودن ویران کاری فیزیکی می‌باشد. عامل بعدی، ماندگاری بیشتر این نوع تخریب است. عامل دیگر این است که پیام را به صورت صریح انتقال می‌دهد و منظور نویسنده را آشکارتر بروز می‌دهد. در حالی که از علت شکستن یک شیشه یا نیمکت توسط دانش‌آموزان ممکن است

تفسیرهای متفاوتی توسط دیگران بیان شود اما در تخریب‌های نوشتاری، معمولاً غرض اصلی شخص در خود نوشته دیده می‌شود. در مورد ویران‌کاری غیرفیزیکی (نرم) نیز، طبق اظهارات مصاحبه‌شوندگان در گروه‌های کانونی؛ دانش‌آموزان مدارس دولتی بیش از دانش‌آموزان مدارس غیردولتی مرتکب ویران‌کاری غیرفیزیکی می‌شوند. همچنین دانش‌آموزان رشته‌های انسانی بیش از سایر دانش‌آموزان هم در مدارس دولتی و هم در مدارس غیردولتی این نوع تخریب‌ها را انجام می‌دهند. پسران بسیار بیشتر از دختران این کار را انجام می‌دهند. ارزش‌های سایر دانش‌آموزان بیشتر از ارزش‌های معلمان مورد تخریب قرار می‌گیرد. معلمان سخت‌گیر و منضبط بیشتر از معلمان سهل‌گیر، مورد فحش، توهین و دشنام قرار می‌گیرند. در گذشته بسیاری از دانش‌آموزان به علت عدم شناخت نسبت به معلم و سیستم آموزشی و تربیتی، از معلمان ترسیده و نسبت به آنان احترام قائل بوده‌اند. هر چند این احترام ناشی از ترس از معلم و احیاناً قدرت او در کارها بوده است اما نوعی احترام محسوب می‌شد که در بسیاری از دانش‌آموزان در زمان‌های گذشته وجود داشته است. امروزه با افزایش سطح آگاهی‌های مردم که به علت گسترش وسایل ارتباط جمعی و اطلاع‌رسانی صورت گرفته است، دانش‌آموزان دریافته‌اند که معلمان نیز مانند آنان انسان‌هایی‌اند که در جامعه زندگی می‌کنند و مثل هر انسان دیگری می‌توانند کارهای درست انجام داده، یا مرتکب خطا و اشتباه شوند. بنابراین احترامی که ناشی از عدم آگاهی از حیثه و وظایف و محدوده اختیارات و قدرت معلم بوده، امروزه از بین رفته است.

۲) علل متعددی برای ویران‌کاری در دبیرستان‌های شهر پارس آباد، از جمع‌بندی مصاحبه‌گروه‌های کانونی به دست آمد که پنج علت (عامل)، در بین این علل به ترتیب از تکرار و تاکید بیشتری برخوردار بودند: ۱- احساس اجحاف و تبعیض ۲- پایگاه اقتصادی- اجتماعی ۳- ارتباطات و همنشینی‌ها ۴- جامعه‌پذیری ناقص و ۵- عوامل فردی. بسیاری از رفتارهای معطوف به تخریب و ویران‌کاری در اکثر مواقع منعکس‌کننده میل وافر جوانان به ابراز خشم و نارضایتی از اجحاف، اجبار، تبعیض، اقتدار آمرانه، تحدید آزادی‌های فردی، نابرابری و بی‌عدالتی ساختارها، سازمان‌ها و نهادهای جامعه سلطه‌گر است. چنین جامعه‌ای مانع شکوفایی استعدادها و امکانات نهفته‌ای می‌شود که چنانکه شکوفا شوند و تحقق یابند جامعه‌ای سالم پدید خواهد آمد. احساس تنفر و بیزاری از عملکرد کل نظام اجتماعی سرچشمه می‌گیرد و علت اصلی را باید در ناهمسازی کارکرد نظام اجتماعی با نیازهای انسانی جستجو کرد. محرومیت، احساس بیگانگی، تبعیض، ضعف

ارزش‌ها، بی‌قانونی، خودنمایی و اعتراض خاموش، دقیقاً با همین عناوین در بسیاری از مصاحبه‌ها وجود داشت. اما بقیه موارد با نام‌ها یا شاخص‌های دیگری مطرح می‌شدند که پس از بازنگری محقق و برای علمی‌تر شدن گزارش، با این عناوین ارائه شده‌اند. مثلاً همان‌طور که اشاره شد اکثراً به جای تخلیه هیجان‌ها از واژه «ترکوندن» یا به جای ارتباطات و هم‌نشینی‌ها از اصطلاح «رفیق ناباب یا دوستان خفن» استفاده می‌شد. در برخی موارد می‌گفتند که «ریخت و هیکلش به این کار می‌خورد» که در حیطه عوامل فردی قرار می‌گرفت. اصطلاح «بچه‌های پایین شهر و...» به پایگاه اقتصادی-اجتماعی اشاره داشت. برخی از ایشان می‌گفتند که «تو محله یا مدرسه ما همه از این کارها می‌کنند» که به خرده فرهنگ بزهکار اشاره داشت. چند نفری هم می‌گفتند که هنگام دیدن اموال عمومی برای تخریب تحریک می‌شوند یا رفتار و برخورد مسولان مدرسه و جامعه آنها را به این کارها می‌کشاند که اشاره به فرصت‌های نامشروع برای انجام رفتارهای ویران‌کارانه داشتند. برخی‌ها گفتند که بسیاری از بچه‌های پایین شهر می‌روند و این تخریب‌ها را در بالای شهر انجام می‌دهند که نشان از تضاد طبقاتی داشت. ضعف ارزش‌های جامعه و جامعه‌پذیری ناقص، بیشتر در مصاحبه‌های مربیان وجود داشت تا دانش‌آموزان.

با توجه به نتایج مذکور؛ می‌توان، با همدلی با دانش‌آموزان طبقات پایین‌تر جامعه به ویژه با شنیدن حرف‌ها و درد دل‌آنهايي که احتمال ویران‌کار بودن شان بیشتر است، حس ارزشمندی را در ایشان افزایش داد تا احساس تعلق و تعهد بیشتری نموده و اعمال ویرانکاری خود را ترک نموده یا کاهش دهند. همچنین؛ اگر مدیریت مدرسه زمینه‌های جلب مشارکت دانش‌آموزان در امور مدرسه را فراهم نمایند، باعث ایجاد حس تعهد و تعلق در آنها شده و نمی‌توانند به راحتی از کنار یک خرابکاری بگذرند و یا خودشان منشأ آن باشند. نیز؛ می‌توان با قراردادن دانش‌آموزانی از طبقات اجتماعی مختلف در گروه‌های درسی، ورزشی، تفریحی و... دانش‌آموزان طبقات سه‌گانه را به هم نزدیک تر نمود تا از فاصله طبقاتی بین آن‌ها حداقل به صورت ذهنی کاسته شده و در کنار هم احساس همدلی نمایند. افزایش آگاهی عمومی، آموزش و فرهنگ‌سازی از طریق خانواده، مدرسه، نهادهای فرهنگی و وسایل ارتباط جمعی می‌تواند راهکار اولیه و مهم مقابله با این پدیده باشد. همچنین؛ در خانواده، والدین و بزرگترها باید موقعیت و فرصت‌هایی را فراهم آورند تا هیجانات کودکان تخلیه شود. مواردی مانند برگزاری میهمانی‌ها، بردن کودکان به فضاهای باز، همبازی و همفکر شدن با کودکان درپاره‌ای از امور و... از جمله مواردی است که می‌

تواند باعث آرامش روانی کودک شده و هیجانات او را به حالت تعادل بازگرداند. در ادامه این پیشنهاد، به مسوولان جامعه به ویژه وزارت ورزش و جوانان، فرهنگ و ارشاد و سازمان بهزیستی پیشنهاد می‌شود که با برگزاری هرچه بیشتر برنامه‌های فرهنگی، ورزشی و حتی مذهبی بیشتر به صورت گروهی یا خانوادگی و با تاکید بر مشارکت فعال دختران و پسران نوجوان (به طور مثال در همایش پیاده روی عمومی، مراسم عزاداری، جشن‌های ملی و...) موجبات نزدیکی افراد جامعه و تخلیه هیجان‌های آن‌ها را فراهم نمایند. در این راستا کاهش قیمت استفاده از سالن‌های ورزشی، استخر و... مهم به نظر می‌رسد. همچنین؛ پیشنهاد می‌شود که وسایل خراب شده در اولین فرصت پس از اطلاع مسوولان مربوطه، بازسازی، و ترمیم (تعمیر) شود. زیرا مطابق نظریه پنجره‌های شکسته (broken windows) اگر محیط مرتب باشد، ویران کاری، کمتر در آن شکل می‌گیرد اما اگر محیط صدمه دیده باشد، مثل خانه‌ای که پنجره‌هایش شکسته، افراد به شکستن باقی پنجره‌ها ترغیب می‌شوند. در نظر گرفتن استحکام و شکل فیزیکی مناسب (به لحاظ عدم امکان تخریب وسایل، امکانات و اماکن عمومی، یعنی استفاده از مواد و مصالحی که کمتر مورد نظر این گونه افراد (ویران کارها) است. همچنین استفاده از ظرفیت مشاوران مدارس جهت مشاوره و روان‌درمانی دانش‌آموزان ویران‌کاری می‌تواند سودمند باشد.

کتابنامه

- آموزش و پرورش پارس آباد. (۱۳۹۷). سالنامه آماری، سال سیزدهم، شماره ۱۳، ص ۱.
- احمدی، حبیب. (۱۳۸۹). جامعه‌شناسی انحرافات، تهران: سمت.
- ادیبی، حسین و انصاری، عبدالمعبود. (۱۳۹۱). نظریه‌های جامعه‌شناسی، چاپ چهارم، تهران: نشر دانژه.
- جان حسنی، علی. (۱۳۸۷). عوامل موثر برگرایش به رفتارهای تخریب‌گرایانه در استان مازندران، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، دوره ۴، شماره ۱۶.
- دغافله، عقیل و کلهر، سمیرا. (۱۳۸۹). آسیب‌های شهری در تهران، تهران: انتشارات جامعه‌شناسان.
- رفیع پور، فرامرز. (۱۳۸۷). آنومی یا آشفتگی اجتماعی، چاپ یکم، تهران: سروش.
- ژانورن، پاتریس. (۱۳۷۶). ویران کاری: بیماری جهانی خرابکاری، ترجمه فرخ ماهان، تهران، مجله دانشمند، شماره ۲۹۹.
- ستوده، هدایت‌الله. (۱۳۸۴). جامعه‌شناسی مسایل اجتماعی ایران، چاپ اول، تهران: نشر ندای آریانا.

بررسی تجارب زیستهٔ مربیان و دانش‌آموزان دبیرستان‌های شهر ... ۱۳۳

سلیمی، علی و اورعی، محمد. (۱۳۸۵). جامعه‌شناسی کجروی، چاپ دوم، قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.

شاملو، سعید. (۱۳۹۲). مکتبها و نظریه هادروانشناسی شخصیت، تهران: انتشارات رشد.

فرمانداری پارس آباد. (۱۳۹۶). سالنامه آماری، سال چهاردهم، شماره ۱۴.

کرسول، ج. دبلیو. (۱۳۸۷). روش تحقیق تلفیقی، ترجمه عباس زارعی و محسن نیازی، تهران: ثامن الحجج.

کوئن، بروس. (۱۳۹۴). درآمدی بر جامعه‌شناسی، چاپ سی و یکم، ترجمه محسن ثلاثی، تهران: نشر توتیا.

محسنی تبریزی، علیرضا. (۱۳۸۳). ویران کاری، مبانی روان‌شناسی اجتماعی، جامعه‌شناسی و روان‌شناسی رفتار ویران کاریستی در مباحث آسیب‌شناسی و کژرفتاری اجتماعی، تهران: انتشارات آن.

معیدفر، سعید و ذهنی، قربانعلی. (۱۳۸۴). بررسی میزان نارضایتی شغلی معلمان و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن، (مطالعه موردی معلمان شهر نیشابور)، مجلهٔ جامعه ایران‌شناسی، سال ششم، شماره ۱، صص ۱۳۷-۱۳۳.

ممتاز، فریده. (۱۳۸۱). انحرافات اجتماعی: نظریه‌ها و دیدگاه‌ها، تهران: شرکت سهامی انتشار.

منصوریان، یزدان. (۱۳۹۳). بازتاب «تجربه‌های زیسته» در پژوهش، مجله رشد (آموزش و پرورش)، سال چهاردهم، شماره ۶.

نیک اختر، علی. (۱۳۹۵). بررسی عوامل اجتماعی-اقتصادی مؤثر بر خرابکاری به عنوان نوعی رفتار بزهکارانه در بین دانش‌آموزان دبیرستانهای شیراز، پایان‌نامه کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی، دانشگاه شیراز، دانشکده علوم اجتماعی

Allan, P. (۲۰۱۶). A Report on a Study of Juvenile Vandalism in Two Selected. Council of South Australia, Journal of Urbaninterracial Studies, Vol.12, No.19.

Geason. S.Wilson, P. (2016). Preventin gaffiti and vandalism, Canberra Institute of Criminology Journal, Vol.14, No.7.

Goldstein, A.P. (2007). The Psychology of Vandalism. New York:Plenum Press.

Haining, R. (200۹). Assessing the Geography of Vandalism: Evidence from a Swedish City, Urban Studies Journal, Vol.42, No.9.

Johnson, R. B, Anthony, J. O, Lisa, A. T. (2007). Toward a definition of mixed methods research, Journal of mixed methods research ,Vol.2, No.1.

Marcus, I (2015).Vandalism of Information Material in Colleges of Education in Delta State.International Journal of Library and Information Science Studies, Vol.61, No.12.

Meier,R.F, Clinard,M, B. (1996). Sociology of deviant behavior, UK: Thomson learning

Spaij, R.(20۱6). Aspects of vandalism, Amsterdam School For Social Science Research, Vol.12, No.6.

- Thomas, R. M. (2003). Blending qualitative and quantitative research methods in theses and dissertations. Corwin Press.
- Willis, J. W. (2007). Foundations of Qualitative Research, London: Sage.
- Vanmanen, M. (۱۹۹۷). Researching lived experience: Human science for an action sensitive pedagogy. London, ON: The Althouse Press.

